

Izbija vsak dan razen nedeli in praznikov.

PROSVETA

Issued daily except Sundays and Holidays.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR X.

Registered as second-class matter January 18, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., PONDELJEK 26. FEBRUARJA (FEBRUARY) 1917.

ŠTEV.—NUMBER 47.

ZVOZ ŽIVEŽA V EVROPO POMENI LAKOTO ZA AMERIKO.

Evropa nasičena in Amerika sita — ne more biti! Za 500 milijonov dolarjev živeža gre vsako leto v Evropo.

Šhrambe v Chicagi so polne jestvin. Kljub temu gredo cene kriško.

New York, 25. feb. — Okrog 500 demonstrantov proti dragini, največ žensk in otrok z istočnega dela mesta, je večeraj oblegal hotel Waldorf-Astoria, kjer je po njihovem mnenju nahajal guverner Whitman. Na lice mesta je takoj pridrlo 60 policajev, ki so razgnali množico.

Chicago, Ill., 25. februarja. — Gladni statistični izkazi potrjujejo, da gre vsaki mesec toliko žita in moke iz Združenih držav, da bi lahko spekli 1,470,038,160 hlebcev kruha. Deset hlebcev kruha, ki bi prišel vsaki mesec na vsako oddašeno osebo in vsakega otroka v združenih državah, gre vsaki mesec v Evropo!

Poleg žita in moke odhajajo v Evropo meso, rozine, sirovo maslo, mast, salmon, sirup iz koruze, preajana slanina, sir, kondenzirano mleko itd., da z njimi hranijo armade in ljudstvo doma, ki izdeluje strelivo, kanone, puške in druge morilne priprave, mesto da bi obdelovalo polje in izvrševalo druga koristna dela za človeško družbo. Tega blaga odpošljejo več kot za \$500,000,000 na leto v Evropo.

To je glavni vzrok, ki ga ne more nihče utajiti, da gre cena kvintala za živila. Položaj postaja tak v Ameriki, da ne bodo stradali le siromaki, ampak tudi delavci, ki imajo boljše mezde, če ne poseže vlada v stvar in ne prevzame kontrole nad živili in ne upredi izvoza.

Vletu 1914 so iz Združenih držav izvozili žita in moke za \$244,49,341. V letu 1915 se je izvoz pomanjšal na \$497,423,790, v zadnjem letu je pa malo padel in sicer na \$404,260,496.

Izvoz je padel radi tega, ker je bogatih Združenih državah tuji prišel pohajati živež. In če se bo vojno nadaljevala, pomeni, da bo ves svet stradal in da si bo moral vsakdo pritegniti pas čez trebuh, kajti do žetve je še daleč.

Te številke je izdal trgovski department in so torej resnične. In če čitamo zadnje poročilo pristanišnega urada v New Yorku, se prepričamo, da je v petih letih šlo iz New Yorka za \$32,000,000 blaga, živeža in strojev, največ pa seveda živeža. Ali blago gre odhaja v Evropo le iz New Yorka. Ob Atlantiku so še druge velike luke: Boston, Norfolk, Baton Rouge, Philadelphia, New Orleans in Galveston v Mehikanskem zalivu. Iz vseh teh pristanov izvažajo blago v Evropo.

KOLIKO JE ŽIVEŽA V CHICAGU?

Chicago, Ill., 26. februarja. — Na to vprašanje je težko odgovoriti, ker ni uradnega izkaza o zalogah, ki leže v skladiščih in hladnih šhrambah.

Zadnje poročilo o zalogah živeža datirajo z dne 1. januarja in se glasi sledeče:
Chicago Cold Storage & Warehouse Co., 1400 Canal Street:
Meso, funtov 4,169,414
Maslo, funtov 4,227,294
Perotnina, funtov 10,824,195
Jajca, zabojev 38,208
Posušena jajca, funt 40,000

Calumet Refrigerating Company, 226 Alexander Street:
Jajca, zabojev 629
Perotnina, funtov 195,776
Meso, funtov 354,373
Mechants Cold Storage Warehouse (Wilson & Co.) A. S. yards:
Jajca, zabojev 1,097
Maslo, funtov 116,805
Perotnina, funtov 604,235
Union Cold Storage & Warehouse, Sixteenth in State St.:
Jajca, zabojev 1,284
Maslo, funtov 38,339
Perotnina, funtov 100,372
Meso, funtov 2,236,102
Western Cold Storage Company, 421 North State Street:
Jajca, zavojev 9,472
Maslo, funtov 109,093
Meso, funtov 11,192,498
Perotnina, funtov 166,883
Ribe, zmrznene f. 1,589,558
Ribe, soljene, f. 869,355

Poleg teh kompanij je še mnogo drugih družb, ki imajo hladne šhrambe, poslane pa niso poročila zdravniškemu svetu.

VIHAR JE OPUSTOSIL NA JUGU.

Atlanta, Ga., 25. februarja. — Strašen vihar je drvil prek dela Alabame, Georgije in Missisipija in zapustil za sabo grozno sled. Največ človeških življenj je bilo izgubljenih v srednjem Alabame. Sedem oseb je bilo ubitih v sekciji Hollins-Midway-Stevarts-ville v Alabami. Štirje zamoreli so bili ubiti v Whitsettu, Ala. Vihar je spremenil njih kočje v podrtine.

Dva zamoreca sta bila ubita v Lithoniji, Ga., kjer je vihar zrušil do šestdeset malih poslopij. Šest otrok je bilo ranjenih v Georgetownu, Miss.

ZELEZNIŠKE DRUŽBE SO POGORELE NA SODIŠČU.

Washington, D. C., 25. feb. — Sodnik Clarke, član najvišjega zveznega sodišča, je odklonil prošnjo illinojskih železnic za sodnijsko prepoved proti illinojski komisiji za javne naprave, češ, da naj sodišče prepove komisiji izvesti zakon, ki določa, da pasažirji plačajo dva centa vozovine od milje.

KOLIKO JE VRJETI RUDNIŠKIM BARONOM!

Altoona, Pa., 26. februarja. — Tukajšnji premogovniški baroni so stokali, da ne morejo dobiti rudarjev, da s polno paro obratujejo rudnike. Kljub temu stokanju se je izkazalo, da so v letu 1916 proizvedli en milijon ton premoga več kot v letu 1915.

VEREME.

Severni Illinois: Deloma oblačno in mrzlejšje v torek. Severno-zapadni vetrovi. Temperatura zadnjih 24 ur v Chicagu: Najvišja 47, najnižja 21. Solnce izide ob 6:30, zaide ob 5:36.

MILITARIZEM V AMERIKI.

Nova predloga določa, da se vsako leto izveža pol milijona fantov. Rezervna armada bi štela tri milijone mož.

VOJAŠKA PREDLOGA PRED SENATOM.

Washington, D. C., 25. feb. — Vojni tajnik Baker je predložil senatu vojaško predlogo za splošno vojaško dolžnost, ki jo je izdelal generalni štab. Predloga se peča s splošnim vojaškim vežbanjem v mirnem času in službo v vojni.

Načrt priporoča, da se vojaško izveža vsako leto 500,000 fantov, starih 18 let in da rezerva obstoji iz 3,000,000 takih izvežanih mož. Regularna armada ostane v obmejni službi in služi za vežbanje rezervistov; milica bo pa pojačana s državnimi konstablerskimi četami.

Vojni tajnik Baker ne pričakuje, da sedanji kongres reši predlogo, ampak želi, da ljudstvo preje razpravo o predlogi in se tako izve za ljudsko mnenje.

Kaj vsebuje vojaška predloga generalnega štaba? Po podatkih, ki so do sedaj prišli v javnost, se je izvedelo tole:
Vsi zdravi fantje, seveda državljani, ki so dosegli 19. leto so podvrženi vojaškemu vežbanju skozi enajst mesecev. Temu slede dve vaji po 14 dni in sicer v 21. in 24. letu.

Vojaške službe so oproščeni:
A. Vsi, ki so trajno nesposobni za vojaško službo telesno ali duševno.

B. Vsi, ki so začasno nesposobni telesno ali duševno za vojaško službo. Takšni fantje bodo le začasno nepotrdjeni in morajo vsako leto k naboru, dokler ne dosežejo 25. leta. Takrat bodo stalno dodeljeni k rezervi. Če jih v teh letih spoznajo sposobne za vojaško službo, bodo poklicani pod zastavo.

C. Vsi, ki preživljajo druge in so jim edina opora, so prosti vojaščinice do 25. leta, ko niso več podvrženi vojaškemu naboru. Če pred 25. letom prenehajo podpirati tiste, ki so odvisni od njih, se jih pozove takoj v vojaško službo.

Služba v vojnem času. Službi v vojnem času so poverjeni vsi državljani, ki niso bili radi telesnih ali duševnih napak odvrženi in so se enajst mesecev vežbali vojaško.

A. V prvi rezervi so štiri leta in mesec dni.

B. V drugi rezervi so sedem let.

C. Po drugi rezervi pripadajo neorganizirani rezervi (črni vojski) do 45. leta.

Če izbruhne vojna bo prva in druga rezerva poklicana pod orožje po vrsti. Potem jih bodo klicali pod orožje iz neorganizirane rezerve (črne vojske) po starosti in po potrebi. Začeli bodo z najmlajšimi letniki in tako naprej, dokler ne pokličejo najstarejših letnikov pod orožje.

Od vseh službe so izvzeti:
A. Tisti, ki preživljajo druge in so jim edina opora.

B. Tisti, ki opravljajo civilne službe, ki so potrebne v interesu zvezne vlade in državnih vlad, da se vodi vojna.

Vse osebe, ki so v slučaju vojne že v vojaški službi ali so poklicane v vojaško službo, ostanejo v vojaški službi, dokler traja vojna. Stalna armada obstoji iz mladih mož, ki so organizirani v lokalizirano narodno armado. Stalni vojski opravljajo službo, ki jo ne morejo vršiti meščanski vojski.

Stalna armada bo služila za sledeče namene:
A. Za vojaške posadke v mornariških oporiščih in v prekomorskih kolonijah.

B. Za posadke kot obmejna straža in varstvo min pri utrdbah.

C. Za vojaško upravo, vežbanje rezervistov in vzdrževanje rezervne organizacije v mirnem času.

AVSTRIJA SE NI ODGOVORILA.

KAKO GRABIJO ZEMLJIŠČA.

Business je business — če se hoče bogat podjetnik polastiti javnega zemljišča.

KAKO RAVNAJO Z JAVNIMI ZEMLJIŠČI.

Denver, Colo., 25. februarja. — Pravi živinorejski baron je Porter Thompson. Živinorejska tvrdka je poznana pod imenom Porter Thompson & Co. On ali njegova kompanija ima v vzhodnem delu države 35,000 akrov šolskega sveta v najemu. Svet ni obdelan, marveč služi le za pašnik. Po obstoječih postavah se sosedni farmerji niti braniti ne morejo, če uhaja živina na njih polje in jim dela škodo.

Ta svet bi bil velike vrednosti za farmerje in naselnike, če bi bil njim na ponudbo. Svet je za naselnike in farmerje zaprt. Zgodilo se je še več. Thompsonu so dali še nadaljnih 3,280 akrov v najem. To se je zgodilo, kot da hočejo nalašč izživati ljudsko potrebnost.

Lani je imel Thompson 34,950 šolskega sveta v najemu. Za 3,800 akrov mu je imela poteči pogodba. Za to dejstvo so vedeli tudi farmerji in hoteli so se udeležili javne dražbe, ker je svet dober za pčeno. Zgodilo se je drugače:

Državni zemljiščni odbor je obdrževal sejo in sklenil, da odda svet zopet v najem Thomsonu za dobo petih let. Sklep je potrdil tudi governor Carlson.

Izvedenci pravijo, da je v postavih zapisano, da se mora javna zemljišča oglašati, če so na prodaj, ali če jih hočejo oddati v najem. V tem slučaju se pa to ni zgodilo in zategadelj je bila kupčija sklenjena nepostavno.

TOLOVAJA STA VRGLA ŽRTEV NA ŽELEZNIŠKE TRAKCIJE.

Elisabeth, N. J., 25. februarja. — Ko je bločni čuvaj Kohl pogledal na železniško progo, je videl, kako sta dva tolova vrгла ženo na železniški tir, po katerem je imel priti ekspresni vlak. Po izvršenem zločinu sta zbežala z ročno torbico.

Kohl je obdržal eno roko na ročajih, da ustavi vlak, če je treba, z drugo je pa segel po telefonu in je obvestil policijo o zločinu. Par minut kasneje so šli policajci v avtomobilu lovit bandita in so ju prijeli v enajstih minutah, od katerih je eden star 18 let, drugi pa 17. Odpeljali so ju na policijsko postajo in pridržali v zaporu, ne da bi njima dovolili poročstvo.

18letni Palmero je bil celo tako predrzen, da je policajem ponudil ukradeno ročno torbico kot podkupnino. Pravi kazenski humor!

MILJONARJI SE TUDI PRAVLJAJO ZA VOJNO.

Chicago, Ill., 26. februarja. — Odkar je nastal položaj kritičen med Združenimi državami in Nemčijo, se tudi milijonarji pripravljajo za vojno. Nikar ne mislite, da hočejo zadeti puške na ramene in odmarširati v strelske järke. To delo prepučajo svojim delavcem, ker je v strelskih jarkih nevarno in krogle ne izbirajo med navadnim delavcem in milijonarjem.

Milijonarji, katerim je na čelu znani Julius Rosenwald od še bolj znane tvrdke Sears and Roebuck, nameravajo organizirati "kabinet za prehranitev" armade. To se pravi, da gospodje žele spraviti pod svojo oblast ves "biznis", če pride do vojne, ker "biznis" nosi profit.

Ali niso vaši milijonarji "patriotični" ljudje, če upajo, da "patriotizem" nese?

Na Dunaju še vedno zadržujejo odgovor na ameriško noto. — Anglija hoče povečati armado na 5,000,000 mož. — Submarinka potopila italijanski transport s tisoč vojaki.

London, 25. feb. — Iz Kodanja poročajo, da je večeraj izjavil švedski minister za zunanje zadeve: "V zadnjih par dnevih se je nekaj zgodilo, kar zahteva, da Švedska stori potrebne korake v obrambo svoje neutralnosti." Izjava, katero je izrekel minister v višji zbornici, je povzročila veliko senzacijo.

AVSTRIJA SE NI ODGOVORILA.

Dunaj čez Berlin in od tam brezlično v Tuckerton, 25. feb. — V zunanem ministertvu so večeraj izjavili, da je ameriška nota glede na submarinsko vojskovanje še zmiraj v pretresu in da še ne morejo povedati datuma, kdaj bo dostavljen odgovor avstrijske vlade. Obenem javljajo, da je vsa zadeva v rokah strokonjakov, ki proučevajo nekatera vprašanja v ameriški spomenici v luč mednarodnega zakona in mornariških odnošev; odgovor bo vsekakor sestavljen, kadar strokonjaki končajo svoje delo in predložijo poročilo.

Avstrijsko in ogrsko časopisje je prenehala z diskutiranjem o ameriškem vprašanju.

Washington, 25. feb. — V petek večer je baron Zwiedinek, oskrbnik avstrijskega poslanštva, obiskal državni department in konferiral s pomožnim tajnikom Philipsonom. Kaj sta govorila, še ni znano, toda po odhodu Zwiedineka je zavladal v državnem departmentu očividni pesimizem. Omenjeno je tudi bilo, da je vedno bolj dvomljiv sprejem avstrijskega poslanika v Beli hiši. Tarnowski ni prejel nobenega vabila k vdeležbi predsednikovega ustoličenja dne 4. marca.

Vlada je vedno bolj prepričana, da poluradna izjava dunajske vlade, ki je bila objavljena na Dunaju 14. februarja, jasno označuje stališče Avstrije. Dotična izjava se glasi:

Centralne države nimajo namena omejiti svojega novega vojskovanja s submarinkami in še posebej ne, ker je spričo sedanjega submarinskega boja mogoče doognati, da li je kak Amerikane na napadeni ladiji ali ne. Združenim državam ne moremo dati nobenih koncesij, ki bi oslabilo našo podmorsko kampanjo, čeprav zaradi tega trpi naše visoko cenjeno prijateljstvo napram Ameriki. Vladi Združenih držav torej ne ostane drugega, kakor da si poišče sredstva na podlagi svojega naziranja za ohranitev normalnih odnošev med Washingtonom in Dunajem brez ozira na naše submarinsko vojskovanje.

Ta izjava jasno govori, da se Avstrija pridružuje nemški blokadi na celih črti. Po mnenju vladnih uradnikov bo sledil diplomatski razdor z Avstrijo tudi razdor s Turčijo in Bolgarijo.

Washington, D. C., 25. feb. — Velekapitalistični listi poročajo, da je predsednik obdrževal v petek konferenco s svojim kabinetom, ki je trajala dve uri. Konferenca je zaključila, da Avstrija takoj umakne svojo izjavo o brezobzirnem bojevanju s potapljačami, če ne bodo pretrgane diplomatske zveze z Dunajem.

Predsednik nima navade, da bi poročal o sklepih kabinetnih sej, pa tudi Avstrija, ako sklepamo po brzojavkah, ki so bile do sedaj objavljene, še ni proglasila brezmejne boja s potapljačami na morju, ampak je le izjavila, da se strinja s svojo zaveznicjo Nemčijo glede s potapljačami na morju. Modrovanje v velekapitalističnih listih je le ugibanje, ali je pa državni department dobil noto, ki še ni bila objavljena.

Velekapitalistični interesi so hitro porabili potop francoskega parnika "Athosa" za novo hujskarijo, na katerem je izgubil življenje Allen Haden, ameriški presbiterijanski misijonar iz Nashville, Tenn. Ali parnik je služil za vojaški transport in bil je v spremstvu dveh razruševalcev. Vlada vsled tega ne vidi, da je bil izvršen čin, s katerim Nemčija iziva Združene države.

V kongresu postaja položaj precej zamotan. Republikanski kongresniki se pridružujejo demokratičnim, ki zavzemajo stališče, da se predsedniku ne da neomejene moči za uporabo oborožene sile proti Nemčiji v času do decembra, ko preneha kongresno zasedanje.

Republikanci v senatu so pri volji, da se skliče kongres k izrednemu zasedanju takoj, če položaj postane zelo opasen.

Demokratična večina je odklonila predlog, ki daje predsedniku indirektno neomejeno moč pri uporabi oborožene sile, drugi dan je pa republikanska manjšina izjavila, da naj predsednik pove pred kongresom, kaj hoče.

Med mnogimi republikanci in demokrati prevladuje mnenje, če Nemčija ne izvrši kakega dejanja, ki ga se smatra za izvajanje Združenih držav, da predsednik v tem zasedanju ne stopi pred kongres in zahteva, da se mu dovoli uporabo oborožene sile.

ŽRTVE SUBMARINE.

Ladij potopljenih v zadnjih 48 urah 24
Skupna tonaža 68.630
Vseh ladij potopljenih od 1. februarja 171
Skupna tonaža 390.209
Narodnost:

Ameriške 2
Neutralne 52
Angleške 59
Ostalih zaveznikov 22
(Opomba. — Te številke so posnete po angleških poročilih iz Londona. V Berlinu trdijo, da je število potopljenih ladij veliko večje.)

London, 26. feb. — Po najnovejših poročilih so nemške submarinke večeraj potopile nadaljne tri parnike v skupni tonaži 8209.

London, 25. feb. — Lloydova parobrodna agentura poroča, da so večeraj nemške submarinke tirale 11 trgovskih parnikov in med temi je bilo sedem nizozemskih s 33,000 tonami in štiri angleške z okrog 8000 tonami. Kolikor je do zdaj znano, so se rešila moštva iz vseh nizozemskih ladij. Trije nizozemski parniki so bili potopljeni na mestu in ostali štiri so bili torpedirani in tako pokodovani, da bodo težko prišli v domača pristanišča. Malone vsi nizozemski parniki so bili naloženi s živežem za domačo porabo.

Washington, 25. feb. — Ameriški konzul poročajo državnemu departmentu, da sta bila torpedirana dva norveška parnika, na katerima je bil po eden ameriški mornar. Oba parnika sta pa bila posvarjena in moštvo se je rešilo v čolne. Dalje je prišlo poročilo, da je neznan submarinka brez številke in brez zastave dne 17. t. m. potopila francoski parnik "Athos" na Sredozemskem morju 210 milj iztočno od Malte. Na tem parniku je izgubil življenje ameriški misijonar R. Allen Haden. Pozneje se je izvedelo, da je parnik "Athos" vozil vojaške žete, vsled česar se smatra kot transport, čigar potop brez svarila se ne more smatrati za "sovaržen akt".

(Dalje na 3. str., 1. kol.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

Datum v oklepaju n. pr. (Januarja 31-16) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

Kupljeno in plačano!

V kongresnem zapisniku (Congressional Record) z dne 9. februarja t. l., stran 3320 in 3321 stoji črno na belem sledeča izjava kongresnika Oscar Callawaya iz Teksasa, katera je prišla v zapisnik po soglasnem odobrenju vseh članov poslanske zbornice:

"V marcu leta 1915 so interesi J. P. Morgana — jeklarska, ladjegradna, smodniška in ostala njim sorodna podjetja — vpslili dvanajst gentlemanov, ki stoje visoko v časnikarskem svetu, in jim poverili nalogo, da izberejo zadostno število najvplivnejših časopisov v Združenih državah, to je takih časopisov, ki v splošnem kontrolirajo program dnevnega časopisja v Ameriki.

Teh dvanajst mož je šlo takoj na delo in izbralo 179 časopisov in izmed teh je pridržalo tiste, ki v splošnem vplivajo na drugo dnevno časopisje. Končno je dvanajstoričar prišla do zaključka, da je treba kupiti kontrolo le nad petindvajsetimi največjimi dnevniki. Tedaj so se gentlemani sporazumeli in poslali svoje zastopnike k lastnikom teh listov, da se pogodijo glede na program, in končno je bila sklenjena pogodba; zastopniki so kupili program in dogovorjeno je bilo, da se časopisom plača mesečno. V smislu pogodbe je dobil vsak kupljen časopis po enega posebnega urednika, kateri ima urejevati in nadzorovati informacije, tikajoče se "preparednessa", militarizma, finančnih odnošajev in drugih narodnih in mednarodnih vprašanj, ki so važna za interese kupcev.

Ta pogodba obstoji še danes in na njen rovaš grede vesti v kolonah dnevnega časopisja v Združenih državah, ki je napolnjeno z različnimi razpravami o oboroženem pripravljaju, z zavijanjem resnice glede na sedanji položaj zvezne armade in mornarice in o morebitnem in možnem napadu na Združeno državo po tujih sovražnikih.

Kupljeno časopisje ima tudi nalogo potlačiti in prezreti sploh vse, kar nasprotuje željam interesov, katerim služi. Vsebinska dnevna časopisja od marca 1915 pa do danes jasno demonstrira, kako učinkuje izpeljan načrt. Časopisje dela na vse načine, da bi komercializiralo javno mnenje in pridobilo narodni kongres za ekstravagantne in potratne apropiacije v svrhu povečanja armade in mornarice pod pretvezo, da tako zahteva potreba. Njihov poglavitni argument je "patriotizem" in v ta namen izrabljajo sleherni predsodek in sleherni strast ameriškega ljudstva.

Tako stoji v kongresnem zapisniku. Mož, ki je izrekel gori navedene besede v kongresu, vsekakor ve, kaj govori; to se pravi, da on lahko podpre svojo obtožbo z dokazi. Drugače bi ne govoril kar tja vedan. Za nas je ta izjava le specialno poglavje v splošnem hlapčevanju velikega časopisja v prid kapitalističnih interesov. Da se je to časopisje prodalo še posebej tistim interesom, ki se redijo ob vojni, ni prav nič čudnega; čudno bi bilo le to, če se ne bi kak vpliven časopis udal v kupčijo. Veliki interesi, pa naj bodo Morganovi, Rockefellerjevi ali čigavikoli, imajo že od nekdanj na svoji vrhovi časopisje, ki si je pridobilo kontrolo nad javnim mnenjem.

V kongresu so nekaj govorili o preiskavi sumljivega časopisja, ki se je dalo kupiti. Callaway bi rad videl preiskavo. Mogoče, da jo izvedejo. Za nas ne bo preiskava razkrila nič novega izvemših detajlov, kdo je namreč prizadet in kdo ni. Ampak želeli bi bilo, da se preiskava raztegne tudi na tisto časopisje, ki je v službi Morgana protivnih, toda nič manj škodljivih interesov. V Ameriki so časopisi, ki služijo interesom Anglije in njenih zaveznikov, na drugi strani so zopet listi, ki služijo Nemčiji in njenim zaveznicam. Na vse te časopise bi treba postaviti žarkomet. Ako je že preiskava, naj bo popolna preiskava.

Mogoče pa človeški rod posnema čebele. Kakor je znano, čebele usmrtilo večidel vse samce, zasužnjijo samec in ohranijo jih le toliko, da se ne zatre rod.

Prizor iz municijske tovarne na Angleškem, kjer leže na kupih topovske granate.

Listnica uredništva.

J. Dolenc, Blanford, Ind. — Vi se hudujete, ker vam ne ugaja neka novica, oziroma več novic z evropskega bejišča v našem listu. Ne moremo pomagati, prijatelj! Vesti z bojnih front priobčujemo take, kakršne dobimo brez vsakega olepšavanja in brez vsakega zavijanja. To se pravi: kakor kupimo, tako prodamo brez ozira na zanesljivost teh vesti. "Prosveta" prinaša, kakor lahko vidite, samo uradna poročila vseh generalnih štabov, ki jih dnevno pošilja v Ameriko "Associated Press" in katera imajo vsi angleški dnevniki v Chicagu in menda vsi ostali angleški listi v Ameriki. Prinašamo jih do pičice takšna, kakoršna pridejo v angleščini bodisi iz Berlina, Londona, Pariza, Dunaja, Sofije ali Carigrada. Da li ta poročila odgovarjajo resnici ali ne, tega mi ne vemo niti ne jamčimo. Včasih se nam samim zdi ta ali ona vest pretirana in ob takih prilikah naredimo komentar v oklepaju; večinoma pa pustimo vsako vest tako, kakoršna je, prepuščajoči sodbo čitateljem.

"Prosveta" je že v svoji prvih številki naznanila, da stoji uredništvo glede na poročila z bojišč in glede na vojno samo na neutralnem stališču. Mi se ne ogrevamo za nobeno stran, priobčimo pa vse, kar poroča ena in druga stran. Dobro vemo, da mnogokrat lažejo poročila — na obeh straneh. V Berlinu se ravno tako lažejo kakor v Londonu in v Petrogradu ravno tako kakor Carigradu, toda če bi hoteli odbirati laž od resnice, bi morali imeti v našem uredništvu posebnega eksperta s takim "kukarjem," da bi lahko videl iz Chicaga naš samsko fronto ali v Karpate. Ker pa "Prosveta" še nima takega eksperta — niti ga nima noben list v Ameriki — moramo se zadovoljiti s tem, kar dobimo, ako hočemo prinašati vesti kot se zahteva od dnevnika. Ako se hočemo postaviti na stališče, da ne prinesemo ničesar, o čimur nismo dobri prepričani, da je gola resnica, potem je najboljšje, da ustavimo vse vesti, kajti uredništvo ni nikjer straven, da bi videlo, kako se vse dnevniki dogodki.

Sicer pa — kako Vi veste, da je dotična vest gola laž? Ali mogoče Vi dobite specialne brojavke naravnost z nemškega "headkvadra," ki vam naznanjajo: to je res in to je laž? Nemčija do danes še ni zanikala, da nima 17letnih fantov in 60letnih starih v svoji armadi, ali Vi torej veste več kot generalni štab v Berlinu? Dalje so v Berlinu uradno priznali, da so izgubili zakope v okolici ob Ancre, kjer so se vršili povesteh iz Londona angleški upadi. — Nam se zdi, da ste Vi tako navdušeni za nemškega kazerja, da mislite, da je vse laž, kar ne pride iz Berlina.

Resnici na ljubo vam moram povedati, da še najbolj lažejo ravno, tisti listi, ki so silovito in fanatično enostranski, pa naj bodo za Anglijo ali za Avstro-Nemčijo. Ti listi navadno olepšavajo in raztezajo vesti z ene strani, z druge strani jih pa prezirajo in smešijo, dasiravno pobirajo vojne vesti iz ravno tistih virov kakor mi; noben slovenski list v Ameriki nima svojega poročevalca v Evropi, da bi jim vsak dan pošiljal kablograme čez morje. Dotični listi torej pačijo vesti, ako poročajo drugače kot mi.

"Prosveta" pa hoče biti neutralna in zato prinaša vesti, kakoršne pridejo. Uredništvo "Prosvete" nima nobenega razloga, da bi se navduševalo za nemškega kazerja, ruskega earja ali angleškega kinga, pač pa smatra, da so vsi — ena velika razbojniška banda! Simpatiziramo pa z bednim ljudstvom v Avstriji ravno tako, kakor z bednim ljudstvom v Rusiji, Nemčiji in na Francoskem ali na Angleškem, ki ni povzročilo vojne in ki zdaj strašno trpi zaradi svojih zločinskih, vladnih tiranov.

J. U. Collinwood, O. — Mi ne vemo koga se je tikal dotični dopis in nam je prav žal, da Vaši želji ne moremo ugoditi. Ime dopisnika ostane uredniška tajnost in originalni dopis ostane v našem arhivu. Toliko v prijazno na znanje.

DOPISI.

Clinton, Ind. — Delavske razmere v Clintonu so pač podobne kakor po drugih naselbinah. Dela se py vseh rovih dovoljno, zaslužek pa je primerno tak, da se ga sproti prav lahko porabi. Saj zato že poskrbijo naši prijazni trustovi, ki lepo z vsakim dnem dražijo živila, ki stopajo vedno višje kakor po lestvi, samo kadar na vrhuncu pridejo, ne vem na katero stran bodo padla? Za delavstvo je tako dovolj, da se vzbija z delom, ne pa da bi moral še skrbeti imeti kam bi svoj zaslužek shranil. Modro! Seveda, saj to je vedno tako, da delavec ima delo in pa poleg bornega živeža še žulje na rokah, profit pa spravijo vedno kompanisti in trustovci!

Časi se spreminjajo tudi v Ameriki in rek, da je Amerika svobodna zemlja, ter njeni prebivalci svobodni ljudje, je sedaj že čisto obdelan, ta rek ni več v modi in nima več pomena. Amerikanska svoboda je počno zabarikadirana z ostrimi postavami in grozečimi kazenskimi zakoni, katerim se mora delavstvo vkloniti, če mu je prav ali ne in če ga tudi življenje stane nič za to. V imenu postave in discipline mora tudi tukaj na svobodni zemlji delavstvo garati z nadčloveško močjo zato, da kapitalisti lahko uživajo sladke udobnosti v zlati svobodi. Zanimivo! Ubogi delavec, ti si pa zatiran in oropan človeških pravic povsod, če tudi greš še v šest del sveta (kadar ga najdejo), o sodni ti bode vedno enako kruta, in kapitalisti povsod tvoji zatiralci in neizprosni sovražniki! Da bi se že vendar delavstvo enkrat zdramilo ter prikrizalo stare račune, naših sovražnih nasprotnikov in tiranov! Kdo je kriv neštetihs nesreč in grozne bede v delavskem razredu? Zakaj mori bridka skrb uboge matere kako preživeti svoje malenčke, da ko odrastejo bodo pa zopet garali in v obupu trudili za svoj živež? Kapitalizem je začetek vse bede in povzročitelj vseh nesreč, kapitalizem nas izkorišča ter nas noče priznati za ljudi, ampak le za nekako ljudem podobno druhal, ki naj samo dela in se trudi, ter za njih ogromna kapitale kolje in strelja med seboj. Interesantno! Ali to ne bode vedno trpelo, delavec bode tudi spoznal, da je rojen in umrlo, ravno tako kot kapitalist, zahteval bode tudi živeti kot enakopravni človek. Ej, takrat se bode pa kapitalistom ubila zlata skleda. Prišel bode čas, da bodo vsi, ki občutijo sovražni

bi, vsi, ki pojemajo od težkega dela in vse ženstvo, ki omaguje od velikih skrbi za svoje može in otroke, vsi kot eden stopili v vrsto ter se trdno združili in organizirali in to bode moč, ki bode strla naše izkoriščevalce in jih vrgla s prestola!

Dalje imam poročati zopet glede bolnega rojaka Frank Hercoga. Njegove slabe razmere sem že v svojem zadnjem dopisu opisala, sedaj se je pa njegovo zdravje še poslabšalo tako, da je bil primoran iti v bolnišnico. Sedaj se nahaja v St. Antoni Hospital Terre Haute, Ind. V svojem zadnjem dopisu sem tudi v njegovem imenu apelirala na rojake, da ga v nesreči ne zapuste in danes poročam, da se je potrudil rojak John Cestnik okoli rojakov na Jacksonvillu, ki so darovali kakor sledi: John Cestnik \$1.00, Anton Tratnik \$1.00, Frank Makus 50c, Martin Sinjgoraki 10c, Frank Rošelj \$1.00, Joe Tratnik 50c, Valentin Pirnar 25c, Anton Božič 50c, Nemenovana 50c, Noile Gjurjevič 25c, Anton Rošelj, \$1.00, Mike Stifter 50c, Spasso Radović 15c, Joe Stupar 25c, John Perona 25c, Mike Jarič 50c, Joe Adamovič 10c, Bob Surich 25c, D. Ferd Ismajer 50c, Ilaj Jarič, 25c, Joe Ljubovič 25c, John Basarich 50c, Jurij Benlij 25c; skupaj \$10.85.

Vsem cenjenim darovalcem se v imenu bolnikov najlepše zahvaljujem, kakor ga tudi še dalje toplo priporočam, da mu v tej bedi tudi rojaki iz daljnih naselbin prisrčno pomagajo. Cenjeno članstvo in rojaki, resnica je sicer, da bi omejenji bolnik lahko bolje preskrbel za slučaj bolezni, ki ga je zadela, ali sedaj ne pomaga nič tisto očitanje, sedaj je siromak brez sredstev za življenje, obžalovanja vreden in podpore potreben naš rojak.

Z ozirom na to upam, da mu rojaki ne bodo odrekli bratske pomoči, kakor katerima razmerno dopuščajo, za kar se jim že naprej lepo zahvaljujem! Tebi pa bolni rojak želim, da bi srečno preстал svojo bolezen, ter se skoraj z boljšim zdravjem povrnil nazaj. — Sestrski pozdrav!

Christina Omahne.

Collinwood, O. — Nek "prijatelj" ali "prijateljica" se je v svojem dopisu v šte. 41 Prosvete čez maskaradno veselico združene zveze v Collinwoodu. Dopis se v precejšnji meri tiče tudi moje malenkosti, zato sem primoran nekoliko odgovoriti. Po volji odbora je bila meni poverjena postrežba "pri peči" in vršila sem isto po želji in naročilu imenovanega odbora. Moja malenkost je bila dotični večer, kar se postrežbe tiče, le orodje odbora, ki vodi združeno zvezo, kateri je podrejena tudi trgovina. Ako se dopisnik čuti prikrajšanega za malenkostni strošek ki ga je potrožil omenjeni večer na veselici, ga povabim, da se zglaši v mojem stanovašju ali pa v trgovini slov. združene zveze v Collinwood, O. in naj zahteva na moje ime funt in pol klobas, da bo pokrita zguba, katero mi v dopisu predbaeva.

Kar se tiče postrežbe v trgovini, povem dopisniku, da je vsak terek seja odbora združene zveze, kjer sme vsak posamezni čedjemelec zahtevati svoje pravice.

Frances Martinjak.

KADAR SE ZGODI kaj novega v vaši malenkosti, kar vse zanimivo opredelimo nam, kajti vsekakor bo zanimajo tudi druge.

Širom Amerike.

UMORJENEGA NEZNANCA SO SPOZNALI

Hammond, Ind. 25. februarja. Policiji se je končno posrečilo, da je dognala, kdo je umorjeni tujec na hammondski cesti. Ravnatelj se je po starem policijskem nauku: "Poišči najprvo ženo, če hoš kaj izvedeti; od nje izveš vse, kar hoš izvedeti."

Po tem nauku se je policija ravnala in izvedela je, da je umorjeni tujec neki Fred L. Higgins. Policiji je to povedala mrs. Valentine De Guerra, stanujoča na 4751 Virginia ulici v Rogers Parku.

Po izjavi policije je Higgins študiral v ječi. Vsled tega vztraja policija pri svoji prvotni teoriji, da je bil Higgins ubit po hudem boju, ki je nastal med kriminalci.

Detektivji izjavljajo, da sled pričča, da je bil hud boj na življenje in smrt. Ko so detektivji mrs. De Guerra pokazali sliko umorjenega tučca, je takoj dejala, da misli, da je Higgins. Vzeli so jo v sramo v mrtvašnico, da spozna tučca. Komaj je mrs. De Guerra gledala tučca, se je onesvestila v krikom na ustih. Policiji to je kmalu oživel in ji dejali naj izvrši svojo nalogo. "Ne morem," je dejala mrs. De Guerra. "Ne morem mu pogledati v obraz, Fred je."

Nekaj minut kasneje se je pomirila in je pazno študirala obraz tučca. Na to je dejala, da je brez dvomno Higgins.

DELAVKE SE NE BRIGAJO ZA SODNIJSKO PREPOVED.

Chicago, Ill., 25. februarja. — Mejem ko je sodnik Baldwin poslušal argumente za sodnijsko prepoved proti stavkovnim stražam, je odšlo nad dve sto deklet v tovarniški distrikt, da vrše svoj dolžnost kot stavkovne straže. Policija je aretirala sedemnajst delavk in neki policaj se je ob tej priliki izrazil:

"Kaj pomagajo aretacije? Tako hitro kot jih aretiramo, zavzamejo druge njih mesta."

MILICAR JE SUNIL STAVKOVNO STRAŽO Z BAJONETOM.

New York, 25. februarja. — Nekdo izmed mornarskih miličarjev, ki stražijo willamurski most, je sunil štrajkarja z bajonetom, ki je stal na stavkovni straži pred tovarno Sugar Refining kompanije. Najprvo so s palčkinim kopiti osuvali štrajkarja in potem ga je nekdo sunil z bajonetom v levo roko. Štrajkar se piše Joseph Vokolsky in je rodom Poljak. Prepeljali so ga v zveznega v bolnišnico.

Vokolsky ne razume angleščine in ko je stal na stavkovni straži, so mu miličarji najbrž rekli, da naj gre naprej. Ker jih ni razumel, je obstal in jih gledal. Na to so "stražarji" mostu planili po njem in ga obdelali, da je padel v nezavest.

GASOLINSKA EKSPLOZIJA ZAHTEVA TRI ŽRTVE.

Muskogee, Okla., 25. februarja. V Keefotu, Okla., je eksplozija nabiralnik za gazolin. Tri osebe so vsled eksplozije izgubile življenje. Kmalu po eksploziji je bilo mestec v plamenu.

KJE SE JE NASELILA PROS PERITETA?

Philadelphia, Pa., 25. febr. — Tvrda Baldwin Locomotive Works, ki izdeluje lokomotive, je napravila v minolem letu \$9,444,641 profita.

5000 PRITOŽB PROTI ANGLIJI

Washington, 25. feb. — Državni department je prejel blizu 5000 pritožb od ameriških trgovcev proti Angliji v zadevah zadrževanja in zaplenjenega blaga in bladij.

Seveda.

Mati: "Kaj ti je? Kaj ti krišča?"
Hči: "Joj mama! Tu je ena miš!"
Mati: "No, no, kaj ti bo stari tako mala živalica?"
Hči: "Oh, raje bi videla, da nivali name deset mladih porokov, kot tak mali gad."

